

whakatika atu no tenei ko Hone Te One, whakahua te waiata, ka mutu ka whakatika mai no tera ko Tawhiao, whakahua te waiata, ka noho tera ; ka whakatika atu ko Mohi Te Rongomau, ka mutu nga korero i reira mo aitua, ka haere mai hoki tera ki te hariru, moe iho, ao ake te ra, ko te takiwa tera i whakaritea e Tawhiao, hei kitenga mo raua ko Tanara Makarini. Kua kiia noatia atu hoki e Tawhiao kaore ia e pai kia whai korero etahi rangatira i roto i to raua ra ko te Makarini, engari ma raua anake, kei whakararuraru i taua ra ; ka hoki atu a Meiha Te Wheoro me Paora Tuhaere, ki te arahi mai i a Tanara Makarini ratou ko Te Keepa, ko Meiha Mea, ko Puihi, me te Reweti, e haere mai ana tera, ka tutaki hoki ki nga rangatira Kupapa, e whakatau atu ana i a Hone Te One, Wi Patene, Hemi Matini, Mohi Te Rongomau. Ka haere tonu mai, e tawhiri ana tera, te Hauhau, “Haere mai ra e te Manuhiri tuarangi na taku potiki koe i tiki atu, ki taha tu o te rangi i kukume mai, e, haere mai.” Ka tatata atu ka whakatika mai nga kai arahi atu i a Tanara Makarini, Takere Te Rau, Te Tuhi Maioha ; ka tae atu ki te wahi hei nohoanga, he kareko hiiti nei, i hanga hei nohoanga ; noho tonu tenei me tera hoki, kaore e hamumu tetei me tetei, e rua pea haora e toru ranei haora. Ka whakatika mai a Tawhiao ki te whai korero, he mihi ki a Tanara Makarini i te tuatahi, koia tenei :—“E Ma, tena koe ; e Ma, tena koe ; korua ko Potatau ; e Ma, tena koe, taku kupu ki a koe, kotahi tonu, whakahokia mai a Waikato ki au, tae noa ki te wahi i tohungia (mo Mangatawhiri tenei kupu) ki te hoki mai, ko au kei muri ; ka whakatika atu au ki Waikato, heoi ano taku kupu. Ka tu atu ko Tanara Makarini, ki te whakahoki i aua kupu : “Tena koe, e Tawhiao, ka tika to karanga mai ki au, pera ano me te karanga a to matua ki au, i a ia e ora ana, e karanga ana ano koe i taua karanga a to matua ; taku kupu hei whakahoki atu i to kupu mo Waikato, e kore e ohoreretia e au te whakautu atu, engari me ata hurihuri e au o kupu.” No konei ka kapo mai nga ringa o Tawhiao me te tini rangatira, he pai no te whakahoki a Tanara Makarini i ana kupu ; mutu ana te korero i tenei haora, e rua hoki haora e noho ana, e haere mai ana hoki te tuku mai o te kai ; i muri o tena ka whakatika mai a Tawhiao, Takerei Te Rau, Te Tuhi Maioha, Hone Wetere, Te Ngakau Taonui, Arama Karaka, Te Ngarangara, Te Wi Panewaka, he haere mai tenei he hariru, ka mutu te ru, ka noho tahi a Tawhiao raua ko Tanara Makarini ; ka roa e noho ana, ka puta ano he kupu, na Tawhiao ki a Tanara Makarini, koia tenei :—“E Ma, taku kupu ki a koe me haere mai korua ko te Kawana ki te Kuiti.” Ka mea atu a Tanara Makarini :—“E Tawhiao, e kore e marama i au to kupu, engari a Kawhia hei kitenga mau i a te Kawana.” Ka mea a “Tawhiao engari a te Kuiti, kei reira te wahine me te tamaiti ;” (mo te tini o te tangata tenei kupu) pera tonu ta tetei ki Kawhia, ta tetei ki te Kuiti, roa noa raua e korero ana, me te whakarongo nga rangatira katoa, o maua o te Hauhau hoki, heoi nga rangatira i ngaro atu i tenei huihui, ko Manuhiri, ko Rewi ; mutu ana te korero o tenei ra ka hoki a Tanara Makarini ma ki Otorohanga ; ao ake te ra, ka haere katoa te Hauhau me Tawhiao ma ki Otorohanga, ki reira a Tawhiao raua ko Tanara Makarini korororo ai, kua oti tetahi ruma te whakarite hei korerotanga mo raua anake ; kua oti hoki te whakarite e Tawhiao he hoa mona ki taua ruma, ko Tu Tawhiao, ko Takerei Te Rau, ko Te Tuhi Maioha, ko Tiria Te Wherowhero, me te hoa wahine o Tawhiao ; kua oti hoki te whakarite he hoa mo Tanara Makarini ki taua ruma ano, ko Te Keepa Komihana, ko Meiha Te Wheoro, he mea tiaki taua ruma e te tangata i whakaritea, kei haere atu etahi rangatira ki te whakararuraru ; noho tahi ana a Tanara Makarini raua ko Tawhiao i te tepu kotahi ; ka timata ano e Tawhiao ana kupu ka mea. “E Ma, taku kupu ki a koe, kia hoki mai Waikato ki au, ko reira au ka whakatika atu ki Waikato.” Ka mea atu a Tanara Makarini :—“E kore e marama i au to kupu, e kore hoki e taea ahakoa tetei tangata, engari mehemea e whakaarohia ana e koe tetei tikanga e marama i to kupu, ara, ko taku ka mea atu nei ki a koe, ko nga mea e taea e au, ko etahi whenua i tenei taha o te awa o Waipa kua oti te hoko e te Kawanatanga, ko era e hoatu e au ki a koe.” Ka mea a Tawhiao, e marama ana, kotahi te mea i mahue (mo Mangatawhiri tenei kupu). Ka mea atu a Tanara Makarini :—“Me ata whakaaro e koe taku kupu, tetei ko koe ano hei whakahaere i tau takiwa o te taha ki a koe, ma Te Kawanatanga tetei wahi o to mahi e awahina, kia tau ai te rangimarie.” Ka mea a Tawhiao :—“E rite ana, kotahi ano te mea e takoto noa ana, engari me whiriwhiri koe i aku kupu, kei haere ke koe ki etahi atu whenua, ka korero tonu taua i enei takiwa e takoto ake nei, he kupu ano naku akuanei, apopo, a tahi ra (mo nga takiwa e takoto ake nei tenei kupu), engari me haere mai korua ko te Kawana ki te Kuiti.” Ka mea atu a Tanara Makarini :—“E kore e marama, engari mehemea i Kawhia, kia taea ai te haere mai o te Kawana i runga i nga Kaipuke.” Ka mea a Tawhiao, engari a te Kuiti, kia tahi ki nga wahine me nga tamariki, me whiriwhiri koe i aku kupu. He roa noa atu te wa i korororo ai raua, me te ahua pai noa iho o te noho, me te ata korero a raua, me te ahua pai hoki o nga tangata o roto o taua ruma, me te ahua koakoa ano o ratou ; heoi ano mutu ana te korero i taua ra, hoki ana a Tawhiao ma ki to ratou nei kianga, i te mutunga o ta ratou kai tahi ko te Makarini. Ao ake te ra, ko te ao tera hei hokinga mai mo Tanara Makarini ma ; ka haere mai a Tawhiao kia kite i te hokinga o Tanara Makarini, ka eke mai hoki nga tamariki a Tawhiao i runga i te waka o Tanara Makarini ma, me Tiria Te Wherowhero, Ahipene Kailau, e haere mai ana ki te Kopua noho ai, hoki katoa mai taua hui nei ; heoi ano ka mutu hoki te korero.

Ki taku whakaaro he timatanga tenei, e tutuki ai ki te pai mo to tatou motu e haere ake nei, he timatanga hoki tenei mo te korero a ngutu a Tawhiao, ki te Minita mo te taha Maori, ki to te Kawanatanga tangata hoki, he mea he rawa taua tikanga, ki ta ratou whakaaro i roto i enei tau kua pahure ake nei, ara, kia korero a Tawhiao ki te pakeha o te Kawanatanga pakeha noa iho ranei, he mea pakeke rawa atu taua tikanga, heoi i roto i te pai me te ata whakahaere a te Minita mo te taha Maori, na reira ano i taea ai enei mea kua korerotia ake nei ; whaihoki, ki te penei tonu te ahua me te whakahaere, tera ano tatou e kite i tona otinga, ano he ra e puta mai ana i te ata. I rongo au ki te tini o te tangata e whakamoemiti ana ki te whakahaere a te Minita o te taha Maori, ahakoa Hauhau, Kuinitanga ranei. Ko te tohu ano ra tena o te matau ki te whakahaere mo nga mea Maori, penei me te kiripaka te maro, ara, ehara i te mea e tauhou ana tatou ki a ia, mo nga tikanga Maori e kore ano hoki rawa tatou e taea e te tauhou, ahakoa matau ia ki to tatou reo, he tauhou ia ki nga tikanga, kia peheatea hoki te whakamoemiti ake ai i te ngawari o te tikanga, hei whakamarama i te ngakau pouri i runga i te motu nei.

Heoi ano, na te taringa i rongo, na te kanohi i kite, i tuhi atu tena reta.